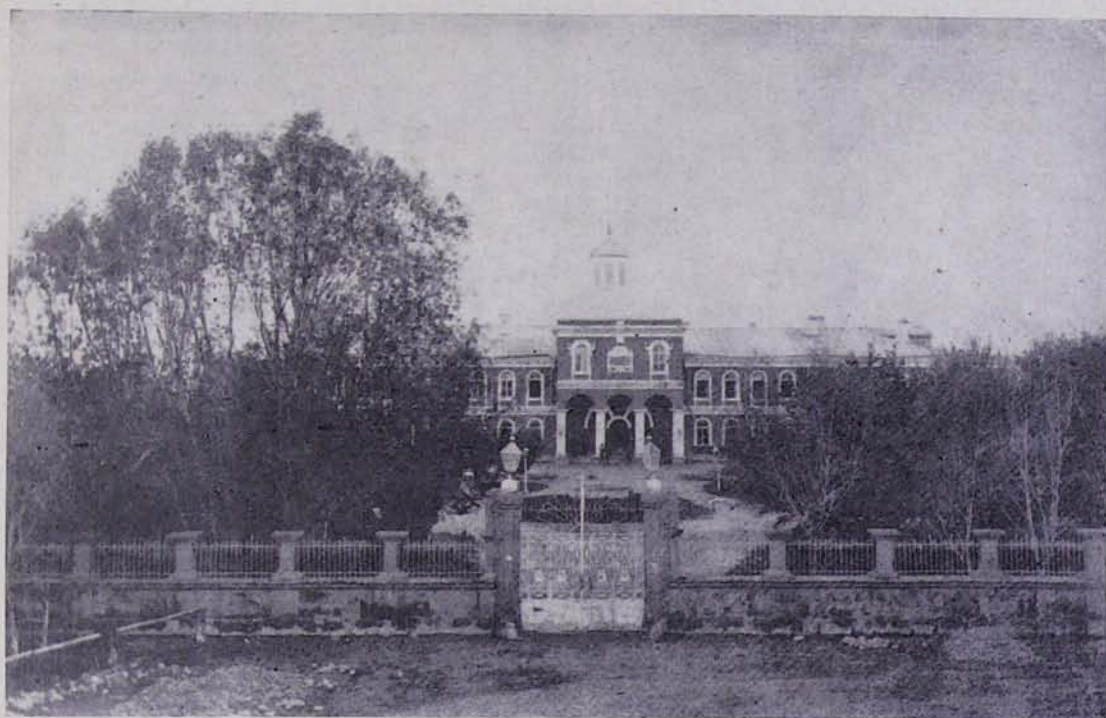

ԳԵՅԻՈՐԳՅԱՆ ժԵՄԱՐԱՆ

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԾԵՄԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՈՍ ԵՎ ՍԻՐՎԱԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ԾԱՌԸ ԾԵՄԱՐԱՆԻ
ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ 15-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Սրբազան հարք և
Պատվարժան հանդիսականք.

Այս վսեմ օրվան շքեղ հանդեսը կրկին և կրկին անգամ ապացուցանում է թե որքան նվիրական պիտի լինին միշտ ամեն մի անկեղծ հայի համար, որքան մոտ մեր ամենիս սրտին այս հոյակապ հաստատության երջանկահիշատակ հիմնադրի այն խորհուրդն ու նպատակը, որ այսօր արդեն 14 անգամ միացնում է մի այսպիսի հոգևոր գերդաստան այս պատկառելի հարկի տակ:

Ի՞նչ էր արդյոք այդ խորհուրդը. ո՞չ ապաքեն այն, որ ավանդաբար դարե դար անցնելով հասել է մեր օրերը, որ հայի պատմական կյանքի գրեթե մեծագույն մասի հիմնաքարն է եղել, որով պայմանավորվել են մեր ազգային ինքնաճանաչության պանծալի հաղթանակները և այն բոլորը, որով մենք այսօր մեզ իրավունք ենք համարում պարծենալու:

Մի գաղափար, որ Լուսավորչից սկսած՝ Մեծին Ներսիսի, Սահակա, Մեսրոպա և ուկերարու մտավոր շարժման բոլոր առաքյալների աշխարհաշեն գործունեության հիմքը լինելով, ոգևորել է այնուհետև Հայաստանյայց առաքելական ս. եկեղեցու բոլոր սրտացավ Հայրապետներին ու ազգի պետերին, որ փրկել է հային՝ բախտի չարանենգ հարվածների ու սոսկալի չարիքների երեսից, որ միմիայն կարողացել է մեր ազգի գոյությունը պահպանել մինչև լուսավոր դարուս վերջը, — մի այսպիսի գաղափար անշուշտ և այսօր մեր բոլոր հոգեվոր գործունեության ոգի ու ուղղություն տվողը, մեր բոլոր ձգտումների նպատակը պիտի լինի:

Ո՞վ այսօր կարող է ուրանալ որ հայ ազգը և Հայաստանյայց սուրբ եկեղեցին անբակտելի կապով կապված՝ մի անբաժան միություն պիտի կազմեն, ինչպես միշտ են եղել. որ երկուսի գոյությունն էլ փոխադար-

ձաբար պայմանավորվում են միմյանցով. եկեղեցին է եղել միշտ մեր պատմական կյանքի ալեծուխ ծովի գոռ փոթորիկների երեսից ազատ մնալու միակ նավահանգիստը. եկեղեցին է եղել միշտ, որ արձակել է Հայաստան աշխարհի այս ու այն խոռվյալ ծայրերը ավետաբեր աղավնին՝ խաղաղության ձիթենին կոցին. եկեղեցին է եղել, որտեղից սիրո հրեշտակը դուրս գալով՝ լուսավետոր թևերը տարածել է տգիտության ու ներքին անընդհատ գծտությանց խավարի մեջ խաբխափող երկրի վրա:

Այս է մեր գոյության պատմական, դարերով սրբագործված պայմանը, — իսկ պատմական օրինաց դեմ գնալ անպատիժ կերպով չէ կարող և ոչ մի ազգ: Ահա ուրեմն և այսօր մեր նշանաբանը՝ մի Հայաստանյայց ազգային եկեղեցի, որի վրա է մեր հույսը, որից պիտի ծագե և դեպի փրկություն առաջնորդող լույսը:

Բայց եկեղեցին վե՞մով չէ եկեղեցի. եկեղեցին խորհուրդ ունի միայն ճշմարիտ քրիստոսական սիրով տոգորված, ճշմարիտ հավատո լուսով պայծառացած՝ փութաջան ուսուցիչներով, որոնք վարդապետեին Փրկչի ավանդած աստվածային բանը, որ իսկական առաջնորդ լինելով սիրո և լուսո՝ իրանց անձը միշտ պատրաստ լինեին դնելու իրանց բանավոր հոտի համար:

Այս է մեր զենքը, այս է մեր փրկության ուղիղ ճանապարհը, այս է այսօր մեր միակ նպատակը, և այս վսեմ խորհուրդը լցուցանելու համար է որ երջանկահիշատակ Գեվորգ Դ Հայրապետը անդով ջանքով աշխատեցավ և գլուխ բերեց այս պատկառելի հիմնարկությունը, որի տարեդարձը տոնելու համար այսօր խանդազին սիրով ու քաղձանքով ժողովված ենք այստեղ:

Ի՞նչ ավելի խորհրդավոր, ավելի բարձր նպատակ կարող է լինել մի հաստատության համար, քան մի ամբողջ ազգի հոգե-

վոր առաջնորդներ, ճշմարիտ գիտության լուսով զինվորված հովիվներ պատրաստելու և ո՛ր ավելի խորհուրդ պիտի ունենար այդպիսի մի հիմնարկություն, եթե ոչ Մայր Աթոռի ծոցում, որի վրա են ուղղված ակրկնական բովանդակ հայ ազգի աչքը, որից ամեն բան է սպասում մա: Եվ մենք տեսնում ենք որ Հայաստանյայց Աթոռը յուր սրբազնասուրբ Պետով ամենաբնթուշ խնամատարության առարկա է

մի քաղցր լուծ է որ դնում են մոցա վրա ազգն ու եկեղեցին, մենք կարող կլինինք ասել թե, իրավի, այս համազգային հաստատության վրա գործ դրված ջանքերը ի դերն չեն ելանում:

Այստեղ, այս հիմնավորք ա. տաճարի հովանու տակ, ակնոր Մասյաց ստորոտում, մի վայրկյան հետ մայենք և տեսնենք մըտավոր աչքով, թե ինչ է կատարվել դարերի ընթացքում այս հողի վրա, ուր մենք ենք

Գևորգյան ճեմարանի դասախոսներից մի խումբ (1903 թ.)

դարձրել այս տաճարը, ոչինչ ջանք չխնայելով նորա հառաջադիմության և հարատևության համար: Մի ազգ, մի եկեղեցի, մի բարձրագույն ու գիտության տաճար (մի գոնե առ այժմ)—ահա թե ինչ պիտի միշտ ունենանք աչքի առաջ, ահա թե ինչ միշտ անջինջ կերպով տպավորված պիտի լինի մանավանդ մոցա սրտում, որոնք վայելել են և վայելում են այդ նվիրական երեք սրբությանց մայրական խնամքն ու հոգատարությունը: Թող չմոռանան մոցա թե որ չափով երախտապարտ են այս շնորհատու հաստատությանը, չմոռանան թե ինչ ծանր, բայց և քաղցր պարտականություն կա իրանց վրա—իրանց բոլոր ուժերով, հոգով և մարմնով ձգտելու դեպի սրբա վսեմ նպատակը: Եվ միայն այն ժամանակ երբ ճեմարանիս սաները քաջ կըմբռնեն թե այս

այժմ կանգնած՝ մայենք թե ինչ աղետալի տեսարանների վկա է եղել այս մեզ համար պատմական սրբություն դարձած դաշտը. տեսնենք ինչ տեղից ենք եկել, ուր պիտի գնանք և ինչ ճանապարհով:

Եվ հավատանք որ կգա մի օր, երբ Անուշավանի նվիրական սուսիքը մոտիկ կշնչեն: Չէ՛ մեռած չէ, դեռ կենդանի է այս չարատանջ ազգը. կենդանի է, որովհետև հառաջադիմության ընդունակ մի ազգ մեռնել չէ կարող:

Մաղթենք ուրեմն ի սրտե որ միշտ հաստատուն, միշտ պայծառ մնան մեր սիրեցյալ ազգն ու եկեղեցին. կեցցե Մայր Աթոռն ու Վեհափառ Հայրապետ, կեցցե ճեմարան:

(«Արարատ» ամսագիր, 1888, էջ 628—630)

